

Nieuwsbrief POINT

Psychosociale aspecten van vruchtbaarheidsproblemen:
Onderzoek, **I**nformatie, **N**etwerk, **T**raining

Nijmegen, 12 oktober 2012

Beste belangstellenden,

Hierbij een nieuwe nieuwsbrief van POINT met de laatste nieuwtjes en ontwikkelingen. Met gemengde gevoelens presenteren we deze nieuwe nieuwsbrief. We zijn trots op de activiteiten die we weer hebben ontplooit. Die trots wordt echter overschaduwd door de onverwachte bezuinigingen op de inzet van Fiom voor paren met ongewilde kinderloosheid. Ongelooflijk jammer dat deze unieke vorm van hulpverlening zo drastisch wordt beperkt. Ook voor POINT is het een aderslating, want Fiom speelde een belangrijke rol in de organisatie van POINT. Wij vragen u, als deel van ons netwerk, om uw ondersteuning aan Fiom kenbaar te maken. Als POINT hebben wij dat uiteraard ook gedaan. Meer hierover leest u verderop in de nieuwsbrief.

Verder willen wij informeren over de studiedag die voor de derde keer heel positief is beoordeeld. Speciale aandacht vragen wij ook voor de richtlijn voor inrichting van de psychosociale zorg die wij als POINT, samen met al onze netwerkleden, hebben ontwikkeld. De richtlijn ligt nu ter ondersteuning bij betrokken instellingen. Meer hierover ook elders in de nieuwsbrief.

We hopen u hiermee weer op de hoogte te brengen van onze activiteiten en komen in het voorjaar graag weer bij u terug.

Studiedag op donderdag 6 juni 2013

De eerstvolgende POINT-studiedag vindt plaats op donderdag 6 juni 2013 in Huize Heijendaal in Nijmegen. Het is de vierde studiedag die door POINT georganiseerd wordt en het belooft wederom een mooie en interessante dag te worden. De sprekers en workshopleiders zijn al benaderd en het conceptprogramma voor de dag ligt klaar. Noteer de dag vast in uw agenda en lees hieronder wat u op die dag kunt verwachten. Het definitieve programma met de inschrijving ontvangt u in het voorjaar van 2013.

Ochtendprogramma met drie lezingen

1. Fertiliteit en kanker

Door dr. Mecheline van der Linden, klinisch psycholoog afdeling medische psychologie, Vrije Universiteit Medisch Centrum in Amsterdam.

Patiënten die kanker krijgen, hebben vaak nog een kinderwens. Een bijzondere situatie, omdat het vaak levensbedreigende van de diagnose kanker samengaat met een essentiële kant van het menselijk bestaan; de voortplanting. En als de patiënt nog een kinderwens heeft, kan deze in gevaar komen omdat de behandeling óók gevolgen kan hebben voor de vruchtbaarheid.

Vaak zie je intens verdriet rond een levensverwachting die dreigt niet uit te komen. Gelukkig nemen technologieën toe om de kinderwens in vervulling te kunnen laten gaan. Dit vereist goede samenwerking tussen de verschillende specialismen. Afhankelijk van de ziekte en de persoonlijke wensen van de patiënt rond een kinderwens kan de behandeling op de individuele situatie afgestemd worden. In de presentatie zal casuïstiek aan de orde komen van jonge patiënten die door de behandeling voor kanker ook moeten nadenken over hun kinderwens.

2. *Patiëntgerichtheid van de Nederlandse vruchtbaarheidszorg*

Door drs. Dana Huppelschoten, arts-onderzoeker afdeling Verloskunde en Gynaecologie UMC St. Radboud in Nijmegen.

Paren met ongewilde kinderloosheid zijn gebaat bij vruchtbaarheidszorg die is afgestemd op hun wensen en behoeften. Deze zorg op maat, ook wel patiëntgerichte zorg genoemd, heeft in Nederland nog veel verbetering. Middels een grote clustergerandomiseerde studie hebben wij vanaf 2011 de patiëntgerichtheid van de Nederlandse vruchtbaarheidszorg in 30 ziekenhuizen naar een hoger niveau willen brengen. De resultaten van dit onderzoek krijgt u op deze POINT dag te zien.

3. *'De winst van verlies'*

Door Odile van Eck, therapeut voor mensen met vruchtbaarheidsproblemen.

Wanneer het gaat om vruchtbaarheidsproblemen en ongewenste kinderloosheid ligt binnen de kringen van hulpverleners en medici logischerwijs de nadruk op hoe er alsnog een doorlopende zwangerschap tot stand kan worden gebracht en er een kind geboren wordt.

Soms lijkt het hierbij alsof het doel alle middelen heiligt. In mijn praktijk krijg ik ook te maken met de schaduwkant van de medische mogelijkheden. Daarnaast heb ik vanuit mijn eigen ervaring ondervonden hoe verrijkend het kan zijn om met een ingrijpend verlies te leren leven. Dit is een kant van het thema die weinig wordt belicht en zeker de moeite waard is om te worden opgenomen in het grote geheel. Het voegt een ander perspectief toe en laat zien hoe een rouwproces, mits goed doorlopen, tot heelheid en vervulling kan leiden.

Middagprogramma met workshops

1. *Zelfhulp gids voor vrouwen die ongewenst kinderloos zijn*

Nadia Garnefski en Vivian Kraaij, beiden psychologen van de universiteit van Leiden, hebben een zelfhulpinterventie ontwikkeld voor mensen die ongewenst definitief kinderloos zijn en last hebben van depressieve en/of angst klachten. Zij zullen wat

vertellen over het onderzoek dat eraan vooraf gegaan is en over het onderzoek naar de effectiviteit van het zelfhulpprogramma. Tevens zullen ze enkele onderdelen van het programma presenteren.

2. *De digicoach*

Chris Verhaak, Gerry Rust en Emiel Boogerd, werkzaam op de afdeling Gynaecologie van UMC St. Radboud in Nijmegen, hebben een digicoachprogramma ontwikkeld. Het programma bestaat uit 3 modules: stressmanagement en stemming, vruchtbaarheidsproblemen en omgaan met anderen. In elke module is er aandacht voor educatie, opdrachten en registraties van klachten (somberheid/spanning). De modules beslaan elk 5 weken en worden aangeboden op basis van de uitkomst van de screening en het intakegesprek. Wekelijks worden opdrachten en leesteksten aangeboden. De patiënt leest en maakt deze, waarop de E-coach (behandelaar) reageert. De rol van de E-coach betreft met name het toepassen van technieken uit de cognitieve gedragstherapie, het doorvragen en verhelderen en eventueel educatie geven. Tijdens de workshop zal verder ingegaan worden op het programma en de resultaten tot nu toe.

3. *Verstandelijke beperking en kinderwens*

Esther Primowees, GZ-psycholoog bij Stichting Philadelphia Zorg, gaat in op vragen die mensen met een verstandelijke beperking regelmatig hebben wanneer het gaat over relaties, intimiteit en seksualiteit. Ook kinderwens, zwangerschap en ouderschap zijn thema's die steeds vaker voorkomen.

Het praten hierover, de diagnostiek en de behandeling vragen om aanpassingen in de praktijk. Aangepaste communicatie, visualisatie en praktische oefeningen zijn voorwaarden om af te stemmen op de persoon. Wat is er nodig in de praktijk om elkaar goed te verstaan en goed te begrijpen? Hoe leren mensen met een verstandelijke beperking?

Terugblik op vijfde DSRM dag

Op 1 juni 2012 vond de vijfde DSRM dag plaats in Amersfoort. De Dutch Society for Reproductive Medicine is een vereniging voor professionals die werkzaam zijn binnen de voortplantingsgeneeskunde. In de ochtend organiseerde POINT intervisie voor zowel psychologen als maatschappelijk werkers. Daarna was er gelegenheid om aan te sluiten bij een van de *special interest groups* (SIGs): NNF, gameetdonatie, ART, menopauze. Na de lunch en ledenvergadering volgde een lezingenmiddag met als thema 'PCOS en overgewicht: Cardiovasculaire risico's'. Voor de pauze verzorgde de onderzoeksgroep van gynaecoloog Joop Laven van het Erasmus MC drie presentaties.

Professor Laven beet het spits af met een lezing over de diagnostiek, behandeling en lange termijn gezondheidsconsequenties van PCOS. Vervolgens gaf psycholoog Cora de Klerk een overzicht van de psychosociale gevolgen voor deze vrouwen. Maatschappelijk werker Geranne Jiskoot presenteerde tot slot het multidisciplinaire cognitief-gedragstherapeutische leefstijlprogramma dat binnen het Erasmus MC is ontwikkeld voor vrouwen met PCOS,

overgewicht en een kinderwens. Na de pauze hield gynaecoloog Louis Peeters een lezing over de Gezondheidseffecten op de lange termijn van (ernstige) pre-eclampsie/HELLP. Cardioloog Angela Maas sloot de middag af met een presentatie over vroege identificatie van vrouwen met verhoogd CVD risico.

De volgende DSRM-dag vindt plaats op 23 november 2012. Voor meer informatie: www.dsrm.info.

Intervisie psychologen en maatschappelijk werkers

Tijdens de laatste DSRM-dag in Amersfoort op 1 juni 2012 werd een intervisiebijeenkomst georganiseerd voor psychologen en maatschappelijk werkers. Met 8 deelnemers was het een mooie groep om mee te werken. Twee interessante casussen werden aan de hand van een eenvoudige intervisiemethode besproken. Thema's waren seksualiteit en procedures bij overstappen van kliniek. Interessante vragen werden gesteld en bruikbare adviezen gegeven. De reacties op de bijeenkomst waren wederom positief.

Het initiatief wordt gecontinueerd. Op vrijdag 19 oktober wordt van 14.00 tot 17.00 uur een nieuwe intervisiebijeenkomst voor psychologen georganiseerd. Inmiddels hebben enkele Vlaamse collegae zich aangemeld. Eén van de thema's zal zijn 'donatie'. Locatie is Behandelcentrum Stg. Geertgen (www.geertgen.nl). Aanmeldingen voor deze bijeenkomst zijn welkom bij Martje Ubbens: martje.ubbens@geertgen.nl. Casuïstiek kan meegezonden worden.

Voor maatschappelijk werkers is de volgende intervisiebijeenkomst op vrijdag 23 november a.s. tijdens de DSRM-dag. Alle inbreng en leervragen zijn welkom. Tijdens het uur dat we hebben, zullen zoveel mogelijk mensen aan de beurt komen. We werken aan de hand van de incidentmethode. Iedereen kan zich aanmelden bij Annette van Hulst avhulst@fiom.nl. Zij zal de intervisie ook begeleiden. Bij minder dan vier aanmeldingen gaat de bijeenkomst niet door.

POINT-Richtlijn

Op 5 september 2012 heeft het POINT-bestuur de Richtlijn voor Psychosociale Zorg in Fertiliteitsklinieken vastgesteld. Deze Richtlijn is door het POINT-bestuur opgesteld in nauw overleg met de overige POINT-leden. Tijdens de POINT-studiedag in november 2011 hebben de aanwezige POINT-leden feedback op de Richtlijn gegeven. Daarna hebben leden van de POINT-RichtlijnenWerkgroep tot 15 juni 2012 feedback kunnen geven.

De POINT-Richtlijn is een aanvulling op de NVOG Netwerkrichtlijn Subfertiliteit. De nieuwe Richtlijn wordt deze maand aangeboden aan de volgende belanghebbende instanties: NVOG, Vereniging van Psychologen, de algemene en academische ziekenhuizen, FREYA, NVMW, Vereniging van Verloskundigen, DSRM en Fiom. Het POINT-bestuur zal de betreffende instanties vragen de Richtlijn te onderschrijven.

Verbeterde website

Zoals velen mogelijk al gemerkt hadden, was er lange tijd weinig aandacht besteed aan de website van POINT. Teksten en aankondigingen waren niet meer actueel en navigatie of vindbaarheid lastig.

Vanaf begin oktober 2012 zal de verbeterde en geüpdatet website online zijn. De website is via Google vindbaar, de navigatie en menu's op de pagina's zijn verbeterd en de informatie is actueel. Streven is tweemaal per jaar de nieuwsbrief te plaatsen en andere informatie over bijvoorbeeld de studiedag of richtlijnen regelmatig aan te passen aan de actualiteit.

Wil je op de hoogte blijven van onze activiteiten dan is het de moeite waard om regelmatig een kijkje te nemen! Je vindt ons onder www.pointnetwerk.nl.

Fiom-hulpverlening stopt

Fiom stopt met hulpverlening aan mensen met een kindervens en mensen die ongewenst kinderloos zijn. Fiom wordt drastisch gekort op haar subsidie. In 2013 zal Fiom een expertisecentrum zijn waar mensen voor informatie en vragen terecht kunnen en dat deskundigheid biedt aan intermediairs. De 10 vestigingen die Fiom nu nog heeft, zullen in de loop van 2013 sluiten. Er blijft een landelijk bureau in 's-Hertogenbosch.

Dit heeft ook consequenties voor de ondersteuning die Fiom biedt aan POINT.

Kijk voor meer informatie: www.fiom.nl.

Leerboek seksualiteit

Een van onze bestuursleden, Hester Pastoor, heeft een leerboek over seksualiteit geschreven. Het boek is een deel in de reeks ZorgBasics van Boom Lemma uitgevers en is bij uitstek geschikt voor professionals in de zorg die beknopte en praktische informatie over een onderwerp zoeken.

Seksualiteit is een belangrijk onderwerp dat ons allen aangaat. Binnen de hulpverlening is het een onderwerp dat vaak speelt bij patiënten, maar niet altijd wordt besproken. Niet door de patiënt en ook niet door de hulpverlener. Een gemiste kans die de kwaliteit van leven van de patiënt negatief kan beïnvloeden. Ziekten, behandeling en medicatie kunnen seksualiteit negatief beïnvloeden. Andere psychologische en sociale factoren kunnen dit eveneens. Het boek geeft inzicht in de biopsychosociale factoren die seksualiteit positief en negatief beïnvloeden. Centraal staan inzicht, kennisoverdracht en praktische tips om het onderwerp bespreekbaar, behapbaar en behandelbaar te maken.

H. Pastoor & S. Jedeloo. ZorgBasics Seksualiteit. Boom Lemma uitgevers.

ISBN 978-90-5931-857-1 € 15,- www.zorgbasics.nl.

Wij hopen u allen te zien op de POINT-studiedag in 2013!

Met vriendelijke groet namens het POINT bestuur: Chris Verhaak, Gerry Rust, Annette van Hulst, Gabriëlle Buijnick, Cora de Klerk en Hester Pastoor.